

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟ 1600 ΕΩΣ ΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Ενότητα 03: Η κωμική όπερα (*Opera buffa, Opera comique, Ballad opera, Singspiel*). Ο Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ.

Μενέλαος Χριστόπουλος
Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

Σκοποί ενότητας

Βασικός σκοπός της τρίτης ενότητας είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές με την κωμική όπερα και τις μορφές της. Παράλληλα, επιδιώκεται η γνωριμία των φοιτητών με τον μεγάλο συνθέτη Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Μορφές μουσικής κωμικής όπερας:

- *Opera buffa*
- *Intermezzo*
- *Opera comique*
- *Ballad opera*
- *Singspiel*

2. Joseph Haydn

3. Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ.

Περιγραφή του μαθήματος

Στην τρίτη ενότητα επιδιώκεται η εξοικείωση των φοιτητών με την κωμική όπερα και τις μορφές της (*Opera buffa*, *Intermezzo*, *Opera comique*, *Ballad opera*, *Singspiel*). Θα προσεγγιστεί το είδος της κωμικής όπερας, όπως αναπτύχθηκε στην Ιταλία, Γαλλία, Αγγλία και Γερμανία. Επίσης θα παρουσιαστούν δυο αντιπροσωπευτικοί εκπρόσωποι της όπερας: ο Joseph Haydn και ο Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ.

Η κωμική όπερα

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η κωμική όπερα έχει ζωντανή μουσική, εύθυμες σκηνές, χαρακτήρες από την αστική ή λαϊκή τάξη, γράφεται στην ομιλούμενη γλώσσα και περιλαμβάνει αρκετά τμήματα που δεν τραγουδιούνται. Τα χαρακτηριστικά αυτά παίρνουν ιδιαίτερη μορφή ανάλογα με τη χώρα και το είδος της κωμικής όπερας

Σοβαρή όπερα vs Κωμική όπερα

Στον αντίποδα της σοβαρής όπερας αναπτύσσεται η λεγόμενη κωμική όπερα, η οποία περιλαμβάνει όλα τα εύθυμα σημεία από τα οποία ήθελε να απαλλάξει τη σοβαρή όπερα η Αρκαδική Ακαδημία.

Η κωμική όπερα στην Ιταλία

Στην Ιταλία αναπτύχθηκαν δυο μορφές μουσικής κωμικής όπερας:

- η *opera buffa* και
- το *intermezzo*.

Η κωμική όπερα στην Ιταλία: *opera buffa*

- *Opera buffa*: όπερα με εύθυμο περιεχόμενο, πλήρεις χαρακτήρες, 6 έως 8, και αρκετά μεγάλη διάρκεια).
- Αντιστοιχία με την *commedia dell' arte*.
- Ανθεί κυρίως στη Νάπολη και στη Βενετία.
- Χαρακτηριστικοί συνθέτες: Baldassare Galuppi, Giovanni Paisiello, Domenico Cimarosa, σημαντικός λιμπρετίστας: Carlo Goldoni

Η κωμική όπερα στην Ιταλία: *Intermezzo*

- *Intermezzo*: ενδιάμεσο και σύντομο δρώμενο με 2-3 θεατρικούς χαρακτήρες, που παρουσιάζεται ανάμεσα στις πράξεις μιας σοβαρής όπερας με σκοπό να ξεκουράσει το κοινό.
- Χαρακτηριστικό έργο *La serva padrona* (η υπηρέτρια κυρά) του Pergolesi.

Η κωμική όπερα στη Γαλλία -1

- Προς τα τέλη του 18^{ου} αιώνα ξεσπάει στη Γαλλία ο λεγόμενος «πόλεμος των Μπουφόνων» (querelle des bouffons) ανάμεσα στους οπαδούς της γαλλικής όπερας, κυρίως του Rameau, και στους οπαδούς της ιταλικής όπερας.
- Στους επικριτές του Rameau περιλαμβάνεται ο Jean Jacques Rousseau, διανοητής αλλά και μουσικός (δημοφιλές έργο του *Ο μάντης του χωριού*).

Η κωμική όπερα στη Γαλλία -2

- Διαμορφώνεται σιγά-σιγά ένα είδος σατιρικής κωμωδίας με εμβόλιμα τραγούδια που ονομάζεται *κωμωδία μετ' ασμάτων* και γίνεται ο πρόδρομος της *opera comique* που θα κυριαρχήσει τον επόμενο αιώνα.
- Συνθέτες: Andre' Philidor, Pierre-Alexandre Monsigny, Andre' Gretry

Η κωμική όπερα στην Αγγλία:*Ballad opera*

- Και στην Αγγλία διαμορφώθηκε ένα τοπικό είδος κωμικής όπερας που θέλει να διαφοροποιηθεί από το ιταλικό πρότυπο.
- Το είδος ονομάζεται *ballad opera* και περιλαμβάνει όχι μόνο πρωτότυπη μουσική αλλά και γνωστές μελωδίες.
- Χαρακτηριστικό έργο *Η όπερα του ζητιάνου* του John Christopher Pepush.

Η κωμική όπερα στη Γερμανία: *Singspiel*

- Στη Γερμανία αναπτύσσεται το *Singspiel*, όπου υπάρχουν μεγάλα τμήματα μουσικής αλλά η εξέλιξη της πλοκής επιτυγχάνεται μέσα από ομιλούμενους διαλόγους.
- Συνθέτες: Georg Philip Telemann, Johan Hiller, Ignaz Umlauf, Karl Ditters von Dittersdorf.
- Στο είδος του *Singspiel* ανήκουν και οι όπερες του Μότσαρτ *Απαγωγή από το Σαράϊ* και *Μαγεμένος Αυλός*.

Joseph Haydn (1732-1809)

- Σημαντικός συνθέτης, ιδίως για τη συμφωνική μουσική, τα κουαρτέτα εγχόρδων και τα ορατόρια.
- Η όπερα δεν βρίσκεται στο κέντρο των ενδιαφερόντων του.
- Έζησε για πολλά χρόνια στην αυλή του πρίγκιπα Esterhazy και συνέθεσε εκεί όπερες κατά παραγγελία.
- Συνέθεσε συνολικά 13 όπερες (τέσσερις μόνο ανήκουν στην *opera seria*: Άκισ και Γαλάτεια, Το εγκαταλελειμμένο νησί, Αρμίντα, Ορφέας και Ευρυδίκη ή η Ψυχή του Φιλοσόφου).

Joseph Haydn

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Joseph_Haydn.jpg

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) -1

- Από τους σημαντικότερους συνθέτες στην ιστορία της μουσικής – και της όπερας γενικότερα.
- Πρώτη του όπερα (ή ιντερμέτζο) σε ηλικία 11 ετών: *Απόλλων και Υάκινθος*.
- Αναγνωρίστηκε ως παιδί θαύμα από τον πατέρα του και ταξίδεψε σε πολλές πόλεις της Ευρώπης μελετώντας αλλά και παίζοντας.
- Η όπερα που τον καθιέρωσε είναι ο *Ιδομενέας (Idomeneo, re di Creta)* το 1781.
- Την ίδια χρονιά εγκαθίσταται οριστικά στη Βιέννη εγκαταλείποντας τη γενέθλια πόλη του, το Σάλτσμπουργκ, όπου υπηρετούσε ως μουσικός του αρχιεπισκόπου.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) -2

- Επηρεασμένος από τον Haydn και τον Gluck, δίνει εξαιρετικά πλούσιο ηχόχρωμα στην ορχήστρα και μεγάλη επινοητικότητα στη μελωδική γραμμή.
- Στη Βιέννη αντιμετώπισε τον ιταλό ομότεχνό του Antonio Salieri (την ίδια μέρα σε αντικριστή σκηνή, παρουσίασαν από ένα *Singspiel*, ο Μότσαρτ τον *Ιμπρεσάριο* και ο Σαλιέρι το *Πρώτα η μουσική και μετά το κείμενο*).

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)-3

Στη Βιέννη ο Μότσαρτ συνθέτει αρκετές ακόμη όπερες, όπως:

- οι *Γάμοι του Φίγκαρο*, ο *Ντον Τζιοβάννι*, και το *Έτσι Κάνουν Όλες*, που βασίζονται σε κείμενα του σημαντικού ποιητή Lorenzo da Ponte.
- την *Μεγαλοψυχία του Τίτου* σε κείμενο του Metastasio και
- το τελευταίο λυρικό έργο του (*Singspiel*) που παρουσιάστηκε τη χρονιά του θανάτου του, το *Μαγεμένο Αυλό*.

Ο Mozart σε παιδική ηλικία

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3f/Wolfgang-amadeus-mozart_2.jpg

Ο Mozart σε παιδική ηλικία παίζοντας μουσική

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Louis_Carrogis_dit_Carmon_telle_-_Portrait_de_Wolfgang_Amadeus_Mozart_\(Salzburg,_1756-Vienne,_1791\)_jouant_avec_son_p%C3%A8re_Jean..._-_Google_Art_Project.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Louis_Carrogis_dit_Carmon_telle_-_Portrait_de_Wolfgang_Amadeus_Mozart_(Salzburg,_1756-Vienne,_1791)_jouant_avec_son_p%C3%A8re_Jean..._-_Google_Art_Project.jpg)

[Portrait de Wolfgang Amadeus Mozart \(Salzburg, 1756-Vienne, 1791\) jouant avec son père Jean... - Google Art Project.jpg](#)

Ο Mozart σε ανδρική ηλικία

Προσωπογραφία του Μότσαρτ της Μπάρμπαρα Κραφτ (1819)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wolfgang-amadeus-mozart_1.jpg

ΤΕΛΟΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Σημείωμα αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Μενέλαος Χριστόπουλος, Τίτλος Μαθήματος: «Είδη και Μορφές του Μουσικού Θεάτρου από το 1600 έως τον 20^ο αιώνα. Ενότητα 03: Η κωμική όπερα (Opera buffa, Opera comique, Ballad opera, Singspiel,). Ο Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/THE713/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει) μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

